

KALENDARIUM DZIESIĘCIOLECIA POLSKI NIEPODLEGŁEJ

ZA KSIĘGĄ DZIESIĘCIOLECIA POLSKI NIEPODLEGŁEJ 1989-1999

POD REDAKCJĄ WALDEMARA KUCZYŃSKIEGO

1989

...

29.12. - Znowelizowano konstytucję. Nastąpiła zmiana nazwy państwa z Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej na Rzeczpospolitą Polską; skreślono zapisy o socjalizmie. Wykreślono zapis o kierowniczej roli PZPR. Uznano Rzeczpospolitą Polską za demokratyczne państwo prawa.

1990

1.01. - Początek radykalnej reformy gospodarczej (tzw. Plan Balcerowicza). Jej realizacja miała zlikwidować hiperinflację, a następnie przestawić gospodarkę na działanie według reguł wolnego rynku.

14.01. - Podczas spotkania z Lechem Wałęsą, Tadeusz Mazowiecki poinformował go o inicjatywie rządu przyspieszenia wyborów samorządowych.

16.01. - Wybuchły strajki na tle płacowym w kopalniach Zagłębia Wałbrzyskiego, pierwsze strajki o takim charakterze w czasie rządów premiera Mazowieckiego. Akcja strajkowa skończyła się 19 stycznia podpisaniem porozumień z dyrekcjami kopalń.

18.01. - Expose sejmowe Tadeusza Mazowieckiego o przebiegu realizacji programu gospodarczego i dalszych reformach.

27.01. - Zaczął się ostatni, XI Zjazd PZPR. W 2 dni później partia się rozwiązała. Większość

delegatów powołała Socjaldemokrację RR na której czele stanęli Aleksander Kwaśniewski i Leszek Miller. SdRP przejęła majątek PZPR. Część delegatów utworzyła Polską Unię Socjaldemokratyczną, której przewodniczącym został wicemarszałek sejmu Tadeusz Fiszbach. W sejmie dawni posłowie PZPR utworzyli Parlamentarny Klub Lewicy Demokratycznej, na czele którego stanął Włodzimierz Cimoszewicz, były członek PZPR, po jej rozwiązaniu bezpartyjny.

- 29.01.** - Wizyta oficjalna premiera Rzeczypospolitej w siedzibie Rady Europy i EWG. Złożenie wniosku o przyjęcie Polski do Rady Europy.
- 9.02.** - Sejm przyjął ustawę o godle, barwach i hymnie Rzeczypospolitej, na mocy której godłem państwowym stał się ponownie orzeł w koronie.
 - Premier wysłał listy do szefów 17 rządów wierzycielskich o rozwiązanie kwestii polskiego zadłużenia.
- 12-14.02.** - Druga po wojnie wizyta szefa rządu Rzeczypospolitej w Londynie. Spotkania z Margaret Thatcher, Edwardem Raczynskim, Lidią Ciołkoszową. Nawiązując do perspektywy zjednoczenia Niemiec, Tadeusz Mazowiecki powiedział: „nie można naszych spraw bezpieczeństwa rozwiązać *per procura*. Musimy być przy tym obecni”.
- 16.02.** - Polska podpisała porozumienie z Klubem Paryskim o odroczeniu spłaty części polskiego zadłużenia - 10 mld USD na 8 lat.
- 21.02.** - Tadeusz Mazowiecki oświadczył, że Polska chce uczestniczyć w poświęconej zjednoczeniu Niemiec konferencji „2 + 4”, w części dotyczącej bezpieczeństwa naszej granicy zachodniej.
- 22.02.** - Lech Wałęsa powierzył Zdzisławowi Najderowi - wcześniej nie istniejącą - funkcję przewodniczącego Komitetu Obywatelskiego przy przewodniczącym NSZZ Solidarność. Część członków Komitetu popierająca rząd i władze OKP uznała to za nieuzasadnioną ingerencję.
- 23.02.** - Tadeusz Mazowiecki wystosował listy do przywódców USA, ZSRR, Francji i Wielkiej Brytanii, zabiegające o udział Polski w uregulowaniu problemów związanych ze zjednoczeniem Niemiec.
- 26.02.** - Parlament Europejski udzielił poparcia wszelkim aktom i inicjatywom Polski dotyczącym jej udziału w procesie jednoczenia Niemiec.
- 27.02.** - Polska wznowiła stosunki dyplomatyczne z Izraelem, zerwane w 1967 r.
- 6.03.** - Krzysztof Kozłowski, zastępca redaktora naczelnego „Tygodnika Powszechnego” i senator OKR został podsekretarzem stanu w MSW, kierowanym dotąd przez PRL-owską ekipę.
- 7.03.** - Powołano Agencję Rynku Rolnego; miała stabilizować rynek wolny przez skup i sprzedaż nadwyżek produktów rolnych.

- 8.03.** - Sejm przyjął ustawę o samorządzie terytorialnym i ordynację wyborczą, umożliwiającą przeprowadzenie wolnych wyborów do rad gmin.
- 21.03.** - Podczas pobytu w USA premier Tadeusz Mazowiecki i prezydent George Bush podpisali traktat o stosunkach handlowych i gospodarczych między USA a Polską.
- Na konferencji prasowej w Waszyngtonie, premier zapowiedział, że rozpoczęte będą rozmowy z ZSRR „w sprawie wycofania wojsk radzieckich z Polski i wojska te będą wycofane”.
- 22.03.** - Sejm uchwalił ustawę o likwidacji PZPR-owskiego koncernu prasowego RSW „Prasa-Książka-Ruch”.
- 29.03.** - W ślad za sygnałami o masowym imporcie alkoholu do Polski, rząd wprowadził zakaz importu bezcłowego. Niekontrolowany przywóz alkoholu potocznie zwano Schnapsgate. W roku 1997 Trybunał Stanu obarczył odpowiedzialnością za to ministra współpracy gospodarczej z zagranicą i prezesa Głównego Urzędu Cel w rządzie Mieczysława Rakowskiego.
- 3.04.** - Pierwsi politycy solidarnościowi - Janusz Onyszkiewicz i Bronisław Komorowski - zostali wiceministrami obrony narodowej.
- 6.04.** - Sejm przyjął ustawy o policji i Urzędzie Ochrony Państwa (UOP), zakładające przekształcenie Milicji Obywatelskiej w Policję, a także likwidację Służby Bezpieczeństwa - PRL-owskiej policji politycznej.
- Zniesiono święto 22 lipca; 3 maja stał się ponownie świętem narodowym.
- 9.04.** - W Paryżu 40 państw (w tym Polska) i 2 instytucje międzynarodowe powołały do życia Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju (EBOiR).
- 10.04.** - Lech Wałęsa zapowiedział, że będzie się ubiegał o prezydenturę.
- 11.04.** - Sejm uchwalił ustawę o zniesieniu cenzury i likwidacji Głównego Urzędu Kontroli Prasy, Publikacji i Widowisk (ustawa weszła w życie 6 czerwca 1990 r.).
- 12.04.** - W Zamku Królewskim w Warszawie otwarto wystawę sztuki religijnej z kolekcji Barbary Piaseckiej-Johnson (autorem ekspozycji był sławny reżyser filmowy i teatralny Franco Zeffirelli).
- 13.04.** - Podczas wizyty prezydenta Wojciecha Jaruzelskiego w Moskwie, Agencja TASS opublikowała oświadczenie przyznające, że zbrodni na polskich oficerach w Katyniu dokonało NKWD. Prezydent ZSRR Michaił Gorbaczow przekazał kopie spisów pomordowanych i inne dokumenty związane ze zbrodnią katyńską.
- 20.04.** - Na II Zjeździe NSZZ Solidarność (19-24 kwietnia) Lech Wałęsa został wybrany ponownie na przewodniczącego związku.

- 27.04.** - Twórca i dyrektor Instytutu Kultury Polskiej w Darmstadt, Karl Dedecius, otrzymał Pokojową Nagrodę Księgarzy Niemieckich jako tłumacz i wydawca Biblioteki Polskiej (ponad 80 pozycji przełożonych na język niemiecki; nagrodę wręczono 7 października).
- 5.05.** - Na zjeździe zjednoczeniowym PSL „Odrodzenie” i PSL Mikołajczykowskiego, prezesem Polskiego Stronnictwa Ludowego został Roman Bartoszcze, a przewodniczącym Rady Naczelnej - Roman Jagieliński.
- Huta im. Lenina, sztandarowa inwestycja PRL, zmieniła nazwę na Huta im. Sendzimira. Wiele zakładów pracy pozbyło się komunistycznych patronów; wprowadzono nowe nazwy placów i ulic.
- 6.05.** - Sekretarz stanu USA James Baker podczas wizyty w Warszawie wręczył premierowi Rzeczypospolitej zaproszenie Polski do udziału w trzeciej sesji konferencji „2 + 4” w sprawie zjednoczenia Niemiec.
- 9.05.** - Odbywająca się w Ankarze międzynarodowa konferencja europejskich trybunałów konstytucyjnych przyjęła Polskę w skład swojej organizacji.
- 12.05.** - Powstało Porozumienie Centrum, którego liderem został Jarosław Kaczyński. Założyciele PC pod hasłem „przyspieszenia” wezwali do przyspieszenia wyborów parlamentarnych i prezydenckich, opowiadając się za modelem silnej prezydentury; poparli kandydaturę Lecha Wałęsy na to stanowisko.
- 13.05.** - Zapowiedź „wojny na górze”. Na spotkaniu Komitetu Obywatelskiego Lech Wałęsa powiedział, że potrzebne jest „dopuszczenie wszystkich osób, wszystkich programów. Bo nikt z nas, ja też nie, nie ma gotowych rozwiązań. Jeśli jest spokój u góry, to na dole jest wojna”.
- 21.05.** - Krystyna Janda otrzymała w Cannes nagrodę dla najlepszej aktorki za rolę w *Przesłuchaniu* Ryszarda Bugajskiego. W latach 1982-1989 film ten był zakazany przez cenzurę („spoczywał na półkach”).
- 27.05.** - **Wybory samorządowe** - pierwsze całkowicie wolne wybory w Polsce po II wojnie światowej. Najwięcej głosów uzyskali kandydaci komitetów obywatelskich i niezależni. Frekwencja wyniosła 42,1 proc.
- 28.05.** - Kolejarze strajkujący na Pomorzu od 10 maja zawiesili protest w następstwie rozmów Lecha Wałęsy z Krajowym Komitetem Protestacyjnym Kolejarzy w Stupsku.
- 1.06.** - Lech Wałęsa odwołał Henryka Wujca z funkcji sekretarza Komitetu Obywatelskiego. W liście do Wujca pisał „Komitet powinien mieć szerszą polityczną formułę. Nie może być zapleczem rządu ani OKP”. Henryk Wujec odpisał, że tylko Komitet może go odwołać. Lech Wałęsa odpowiedział „Czuj się odwołany”.
- 9-10.06.** - W Warszawie odbył się zjazd Stowarzyszenia Pisarzy Polskich (SPP); prezesem został

Andrzej Braun, prezesem honorowym - Jan Józef Szczepański.

- 10.06.** - Z inicjatywy redaktora naczelnego „Tygodnika Powszechnego” Jerzego Turowicza, w Krakowie powstał Sojusz na Rzecz Demokracji. Była to odpowiedź środowisk popierających rząd Tadeusza Mazowieckiego na powstanie Porozumienia Centrum i jego koncepcję „przyspieszenia”.
- 21.06.** - Otwarto misję Rzeczypospolitej przy Wspólnocie Europejskiej; jej szefem został Jan Kułakowski, wcześniej emigrant i działacz europejskiego ruchu związkowego.
- 21-22.06.** - Z inicjatywy premiera Tadeusza Mazowieckiego odbyło się pierwsze w historii spotkanie premierów państw nadbałtyckich.
- 24.06.** - Posiedzenie Komitetu Obywatelskiego, jeden z głównych epizodów „wojny na górze”. Z Komitetu wystąpiły osoby sprzeciwiające się polityce Lecha Wałęsy, a także popierające rząd Tadeusza Mazowieckiego.
- 27.06.** - Rolnicy okupowali Ministerstwo Rolnictwa. Po 3 dniach policja usunęła demonstrantów, wśród których byli posłowie.
- Powstało Forum Prawicy Demokratycznej, utworzone przez środowiska prawicowe popierające rząd Tadeusza Mazowieckiego. Jego liderem został Aleksander Hall - minister w rządzie Tadeusza Mazowieckiego.
 - Zebranie założycielskie Polskiej Izby Książki (pierwotna nazwa: Izba Książki), samorządowej organizacji wydawców i księgarzy.
- 29.06.** - Konferencja założycielska Kongresu Liberalno-Demokratycznego (KLD). Jego przewodniczącym został Janusz Lewandowski. Nową partię utworzyli gdańscy liberałowie, wydający w latach osiemdziesiątych poza cenzurą pismo „Przegląd Polityczny”.
- 3.07.** - Premier Mazowiecki zwrócił się do rządów zachodnich krajów, wierzycieli Polski, by rozważyły możliwość redukcji polskiego zadłużenia.
- 6.07.** - W sejmowym wystąpieniu premier Mazowiecki mówił, że „w sferze życia politycznego słabnie poczucie odpowiedzialności za kraj, za państwo. Rzeczą polemikę zastępuje język brutalnej walki. (...) Wzywam do opamiętania. Polska potrzebuje mądrości, spokoju, przestrzegania praw”.
- W rządzie dymisje i nominacje. Odeszli wicepremier i minister rolnictwa Czesław Janicki (PSL) oraz rekomendowani przez PZPR wicepremier i szef MSW Czesław Kiszczak, minister obrony Florian Siwicki i minister transportu Adam Wielądek. Nominacje otrzymali: Krzysztof Kozłowski - MSW, wiceadm. Piotr Kołodziejczyk - MON, Ewaryst Waligórski - Ministerstwo Transportu.
- 7.07.** - W siedzibie abp Bronisława Dąbrowskiego odbyło się, zakończone niepowodzeniem,

spotkanie Lecha Wałęsy i Tadeusza Mazowieckiego, mające na celu usunięcie konfliktu wewnątrz obozu solidarnościowego.

- 11.07.** - Pierwsza z wielu na początku lat dziewięćdziesiątych afer związanych z instytucjami parbankowymi; na wieść o zniknięciu Lecha Grobelnego, założyciela Bezpiecznej Kasy Oszczędności, setki osób, które zdeponowały w niej swoje oszczędności, oblegały w Warszawie siedzibę BKO.
- 13.07.** - Sejm uchwalił ustawy o prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych i o utworzeniu Ministerstwa Przekształceń Własnościowych.
- 16.07.** - Powstał Ruch Obywatelski Akcja Demokratyczna (ROAD). Stworzyli go działacze Solidarności i Komitetów Obywatelskich przeciwni koncepcji „przyspieszenia” i kandydaturze Lecha Wałęsy na prezydenta. Na Zjeździe założycielskim (20 lipca) liderami ROAD zostali Zbigniew Bujak i Władysław Frasyniuk.
- W trzeciej turze rozmów ministrów spraw zagranicznych USA, ZSRR, Wielkiej Brytanii, Francji, RFN i NRD wziął udział szef polskiego MSZ Krzysztof Skubiszewski. Została potwierdzona trwałość polskiej granicy zachodniej.
- 24.07.** - Wszczęto śledztwo uzupełniające w sprawie śmierci ks. Jerzego Popiełuszki.
- 29.07.** - Blisko stu senatorów zażądało ustąpienia prezydenta Wojciecha Jaruzelskiego i nowych wyborów prezydenckich.
- 2.08.** - Podkomisja Komisji Wspólnej Rządu i Episkopatu wydała instrukcję dotyczącą nauczania religii w szkołach. Na tej podstawie MEN wprowadził nauczanie religii w szkołach i przedszkolach - jako przedmiotu nadobowiązkowego - od początku roku szkolnego 1990/1991. Decyzja ta spotkała się z krytyką części opinii publicznej.
- 10.08.** - W Galerii Zachęta w Warszawie została otwarta wystawa grafiki solidarnościowej z lat 1981-1990.
- 20.08.** - W katastrofie kolejowej pod Ursusem zginęło 16 osób, a ponad 60 odniosło obrażenia.
- 31.08.** - W Gdańsku odbyły się uroczystości z okazji 10 rocznicy podpisania porozumień sierpniowych. Podczas spotkania w Stoczni Gdańskiej, w którym uczestniczyli Tadeusz Mazowiecki i Lech Wałęsa, zarzucano rządowi błędy w polityce gospodarczej oraz tolerowanie postkomunistycznych wpływów w aparacie państwowym i w gospodarce.
- 4.09.** - Nagroda Fringe First na festiwalu w Edynburgu dla sztuki Tt/r/a/grosze/r Tadeusza Słobodzianka i Piotra Tomaszuka z białostockiego teatru Wierszalin, opartej na tradycjach białoruskiego pogranicza. Spektakl zebrał nagrody w kraju i za granicą.
- 5.09.** - Komisja Krajowa Solidarności pozbawiła „Gazetę Wyborczą” prawa do używania znaku Solidarności w logo „Gazety”.

- 7.09.** - Rząd Rzeczypospolitej w przekazanej ZSRR nocie zaproponował negocjacje w sprawie wycofania wojsk radzieckich z Polski.
- 13.09.** - Odbyła się pierwsza wizyta w Polsce sekretarza generalnego NATO Manfreda Woernera.
- 17.09.** - Lech Wałęsa ogłosił oficjalnie, że będzie startował w wyborach prezydenckich.
- 18.09.** - Odbyło się spotkanie 27 polityków u prymasa Józefa Glempa. Uczestniczyli m.in.: prezydent Wojciech Jaruzelski, premier Tadeusz Mazowiecki, przewodniczący NSZZ Solidarność Lech Wałęsa. Padła propozycja, by prezydent ustąpił przed 13 grudnia. Wojciech Jaruzelski oświadczył, że podporządkuje się w tej sprawie woli sejmu.
- Rozpoczęto postępowanie przygotowawcze w sprawie masakr 1970 r. Proces rozpoczął się dopiero w 1998 r. i do końca dekady nie został zakończony.
- 24.09.** - Została podjęta decyzja o wysłaniu 2 polskich jednostek wojskowych w rejon Zatoki Perskiej.
- 27.09.** - Sejm przyjął ustawę o wyborze prezydenta Rzeczypospolitej. Prezydent miał być wybierany w wyborach powszechnych na 5 lat, z możliwością jednokrotnej reelekcji.
- Sejm przyjął poprawkę do konstytucji dotyczącą urzędu prezydenta i ustawę o wyborze prezydenta.
 - Polska została przyjęta do Interpolu.
- 28.09.** - W Warszawie powstało Radio Zet, ogólnopolska prywatna rozgłośnia radiowa.
- 1.10.** - W Warszawie rozpoczął się XII Konkurs Chopinowski. Po raz pierwszy w historii nie przyznano I nagrody; II nagrodę zdobył Amerykanin Kevin Kenner.
- 4.10.** - Tadeusz Mazowiecki ogłosił, że postanowił kandydować na prezydenta.
- Ukazał się pierwszy numer tygodnika „Nie”, redagowany przez rzecznika PRL-owskich rządów, Jerzego Urbana. Urban zapowiedział, że zamierza szargać świętości, bo „świętości nie szargane umierają z nudów”.
- 8.10.** - Aresztowano gen.gen. Władysława Ciastonia i Zenona Płatka, wysokich funkcjonariuszy PRL-owskiego MSW, pod zarzutem współudziału w zabójstwie ks. Jerzego Popiełuszki w 1984 r.
- 13.10.** - W Kijowie Polska i Ukraina podpisały układ o ustanowieniu stosunków dyplomatycznych.
- 16.10.** - Podpisano umowy o współpracy między Polską a Francją w celu uruchomienia giełdy papierów wartościowych w Warszawie.
- 26.10.** - W Rzymie rozpoczęła się konferencja Kraj-Emigracja, w której po raz pierwszy

uczestniczyli Polacy ze Wschodu.

- 28.10.** - Kongres USA zobowiązał prezydenta USA do rokowań na temat redukcji polskiego zadłużenia.
- 5.11.** - Odbył się dwugodzinny strajk ostrzegawczy w 65 kopalniach. Na wezwanie Solidarności, w proteście wzięty udział wszystkie związki górnicze, żądając m.in. podwyżek płac i wyrównania dysproporcji płacowych między kopalniami.
- 9.11.** - Sejm uchwalił ustawy o przejęciu przez państwo majątku po PZPR wraz z istniejącymi w dniu wejścia w życie ustawy wierzytelnościami, środkami finansowymi i innymi prawami majątkowymi PZPR.
- 14.11.** - Ministrowie spraw zagranicznych Krzysztof Skubiszewski i Hans-Dietrich Genscher podpisali polsko-niemiecki traktat graniczny, potwierdzający ostateczny charakter granicy na Odrze i Nysie.
- 25.11.** - **Pierwsza tura wyborów prezydenckich.** Lech Wałęsa - ok. 40 proc, głosów, za nim Stanisław Tymiński (23 proc.), nieznany wcześniej w Polsce biznesmen z Kanady. Obaj przeszli do drugiej tury. Tadeusz Mazowiecki na trzecim miejscu (18 proc.), na kolejnych: Włodzimierz Cimoszewicz (9 proc.), Roman Bartoszcze (7 proc.) i lider KPN Leszek Moczulski (2,5 proc).
- 26.11.** - Tadeusz Mazowiecki złożył dymisję rządu.
- 29.11.** - Od tego dnia alkohol można było kupować także przed godz. 13.
- 30.11.** - Początek publicznej sprzedaży akcji pierwszych 5 prywatyzowanych przedsiębiorstw Państwowych.
- 2.12.** - Komitety wyborcze Tadeusza Mazowieckiego przekształciły się w Unię Demokratyczną.
- 8.12.** - Zmarł wybitny twórca teatru Tadeusz Kantor.
- Ojciec Tadeusz Rydzyk, redemptorysta, założył Radio Maryja.
- 9.12.** - **Druga tura wyborów prezydenckich.** Lech Wałęsa uzyskał ponad 74 proc, głosów i został pierwszym prezydentem Rzeczypospolitej Polskiej wybranym w wyborach powszechnych.
- 12.12.** - Lech Wałęsa zrzekł się stanowiska przewodniczącego Solidarności.
- 14.12.** - Sejm przyjął dymisję rządu Tadeusza Mazowieckiego.
- 15.12.** - Jan Olszewski został „upoważniony przez prezydenta do prowadzenia rozmów o składzie nowego gabinetu”.
- 18.12.** - Z powodu różnic z prezydentem Jan Olszewski zrezygnował z powierzonej mu misji.

- 22.12.** - **Zaprzysiężono Lecha Wałęsę na prezydenta.** Dotychczasowy prezydent Rzeczypospolitej Polskiej na uchodźstwie Ryszard Kaczorowski uroczystie przekazał nowemu prezydentowi przedwojenne insygnia władzy prezydenckiej. Dzień wcześniej prezydent i rząd Rzeczypospolitej Polskiej na uchodźstwie zakończyli działalność.
- 29.12.** - Prezydent Lech Wałęsa desygnował posła OKP Jana Krzysztofa Bieleckiego na stanowisko premiera.

1991

- 1.01.** - Nastąpiło przejście na waluty wymienialne w rozliczeniach między krajami RWPG; koniec rozliczeń w rublach transferowych.
- 4.01.** - Sejm wybrał na premiera Jana Krzysztofa Bieleckiego i powierzył mu misję utworzenia rządu. Za główne zadanie swojego rządu J.K. Bielecki uznał „rozbudzenie indywidualnych ambicji i narodowych aspiracji, nadanie reformom nowej dynamiki”.
- Posłowie Unii Demokratycznej i ROAD wystąpili z OKP i utworzyli własny klub parlamentarny. 23 stycznia szefem KPUD został Bronisław Geremek.
- 12.01.** - **Sejm powołał rząd Jana Krzysztofa Bieleckiego.** Wicepremierem i ministrem finansów pozostał Leszek Balcerowicz.

...